

vprašá, kdo li je tu pokopan? Kadar mu je Miljko vse povedal, smilil se je gospodu, ki mu je rekel, naj ž njim ide v mesto, kdér ga hoče dati učít, da bode za vrtárja. Miljko je gospodu in gospé roko poljubil od veselja in rad šel ž njima. Gospod ga je res dal svojemu vrtárju, da bi se pri njem izúčil, a zapazivši, da je bistro glave, poslal ga je potem v učilnico, kder se je tóli pridno uéil, da sta ga oba ljubila gospod in gospá. Kadar je zvršil nižje učilnice, nij se gospod obotárjljal, poslati ga tudi na tuje v visoke šole. Imeniten, velik in učen gospod je bil Miljko napósled, a ni zdaj nij pozabil gomíle svojih roditeljev. Vsacemu svoj lep spomenik je dal postaviti, in vedno je pómnel, da mu je le molitev pomogla do tolike časti; zató je vselej rad molil ter ostal pobožen do smrti.

Take pripovedke je zuala Martínova bábica. Ivanek jih je poslušal, kakor zamaknen. Prenaglo mu je minila blaga vzpomlad; kajti po letu je le malo kdaj utegnil priti k Martinovim, ker je bilo treba živino goniti na pašo, in tudi bábica je imela tu in tam kakov posel, kóli je bila stara.

Janko Zagoraki.

Z l a t í c a .

Dobro se je imela zlatíca *) v ozkem jarki poleg bistrega potoka. Po tolmunu, zbirajočem se pod mahovíto skalo, veslali so vodni ščípacvi in drugi gíbični plovci, vzburkávali in króžili gladko površje zelenkaste, líki kristal čiste tekočíne. Nad vodo so plesale in vršele jednodnevnicé mej vrbovimi vršiči, umétaven pajek je raztegnil svojo tenko mrežo s smrečíce na osamélo brezo óukraj potoka. Mej sivimi pečínami so švigale zláte postrve in se poganjale za mušícami; v plitvini pri kraji vodnega žleba pod rušo pa je predremával suh, okoren rak, prežaje na plén. V vodi se je odsevalo zlato solnce in modro nebó. In ko je solnce zatonílo za modre goré, vzplávala je srebrna luna na ponočno nebo in svítile zvezde so zablestéle nad mirno zemljo. Tedaj je luna obsévala mračni gozd ob bregu nad potokom in zlatíca se je zibala v spanji in sánjala sanje. Zjutraj jo je vzdrámil kos, pevajúč vrh tenke smreke svojo svatovsko pesem. Črnokrilemu kosu so se odzivale pénice in druge ptice pavke. In če je veter popihnil po vrhovih visocíh jelk, zašeptale so v skrivnostén šópót. Vse to je gledala zlatíca, vse to je poslušala zlatíca, zadovoljna ní bila, srečna ní bila. Želela si je proč, daleč proč v ptuje kraje. A to je prišlo takó. Lastavici, gnezdeči pod slamnatim króvom v sosednjem selu, prileteli ste in prigostoléli jasnega dné nad zeleni gozd in bister potok. Pomenkovali ste se o južnih krajih, o deželah, kjer ní snegá ne mraza, kjer rastó kraljeve palme, govorili ste o morji, o zelenkastem, nepremérnem oceanu, o ladijah plovéčih ondód, o krasnih mestih, pozidanih na obrežjih, o sinjem nebu, razpenjajúčem se nad krasno zemljo. To je slišala zlatíca in neugasno hrepenenje vnélo se jej je v srci, vroča želja, da vidi pozémeljski raj. Po dnevi so blódíle njene misli po ptu-

*) Kalužnici (*Caltha palustris*, Sumpf-Dotterblume) pravijo pri nas na Gradáskem (po hribih krog Polhovega Gradca) „zlatíca.“

jini, a po noči je sanjala o belih mestih, prozórnem morji in plavem obnebj. Prosila je potoka, da jo vzame seboj, da jo ponese proč v zaželjene pokrajine. A potok je narásel, zvrtnčil se in vzbúrkal, objel je krasno cvetlico in v kristalnem naročji odplesal ž njo iz domovíne. Rádosti je kipélo zlatíćino srce, z ognjenim očesom je motrila nove kraje, raztezajoče se njive pokraj vode, pisane travnike in bele hiše. In mlin in ropotajoča kolesa in razprševajoča se voda, to je bilo kaj novega, kaj zanimivega za nevedno zlatíćo. To se zna, da padeč preko skale jo je nekoliko pretresel in takrat se je spómnila mirne domačije. Obstala je nekaj časa v globéli, zasúknila se in odplula. Na travniku pred mlinom so se igrali mlinarjevi otroci. Zagledavši zlatíćo, priskočili so na breg in jo povprašali, kam da se vozi. „Od nas proč, od nas proč, kaj ne?“ vpili so za njo, ali zlatíća jim ní utegnila odgovarjati, namignila jim je in odplula. Mej žitom, klaséćim se na ravnem polji, smukala je prepelica in ogovarjala našo popotnico: „Kam pa ti, kam pa ti?“ „V ptujino, pojdi z mano,“ odgovorila je zlatíća. „Le pojdi ti, le pojdi ti!“ rekla je prepelica in je izgínila v zibajočem se žitu.

Jélo se je mračiti. Zlatíća je sklenila prenočiti in ne potovati v nóči. A vso noč ní mogla zatisniti očesa. Rak, kobacaje po vodi za živežem, stisnil jo je za steblo nekoliko kráti s svojimi kleščami in jo potegnil na dno; nu viděč, da to ní ustvarjeno za njegov želodec, spustil jo je na višek. Zlatíći je gróze zakoprnelo srce, kadar koli jo je dobil rak v oblást, in vzpenšej se na vrh, stožilo se jej je po domovini. Šópót grmovja in ubijanje valčkov po pesku, vse se jej je zdelo ptuje in solza kesanja in otožnosti jej je orosíla zlato lice.

Zdanilo se je in zlatíći se je ohrábrilo srce. In plavala je zopet naprej daleč naprej, urno naprej. Potok je naraščal, hitel in slednjič izlil se v reko. Njo je zaneslo na kraj reke; tu se je odpočivala in zrla krog sebe. Široka reka se jej je zdela kakor morje, in trg ob reki, mislíla je, da je veliko obmorsko mesto. A prišla sta po cesti dečka in se pogovarjala. Pravil je starejši mlajšemu o morji in o velicih mestih, kakor so njemu pripovedovali oče, in dostavil je, da je morje še daleč in daleč. „Motíla sem se,“ zamrmrala je zlatíća, „do morja je toraj še dolg pot.“ In odvézla se je z reko. Prišla je do mesta in tu se jej je shotelo pogovoriti se malo in poiskati si družíne, kakor se pač godi človeku, potujočemu po ptujem. Z vodo so plavale barčice, katere so spustili otroci na reko. Po njih se je ozírala in klicala jih k sebi. A niso se zmenile zanjo, ponosno so plavale dalje. Pri bregu na suhem so rasle in cvetele zlatíće, njene sestřice. Ko jih je opazila naša potovalka, razveselíla se je. „Moje sestřice!“ klicala jim je naproti, priklímávala z glavico in jih pozdravljala. Ali njene sestre so se ozírale v stran, nekatere je še pogledati niso hotele, druge so nabirale svoje lice v prezíraven posmėh in jej odgovarjale porogljívo: „Le pojdi od nas, ti okorna hřibovka, me te ne maramo. Zlatíći se je storilo hudó. Na mostnej ogradí je slonel človek z upadlim licem ter je žalostno zrl na vódo, pretakajočo se po širokej strugi. „Náme gleda!“ meníla je zlatíća in nekoliko potolažena plula dalje. Vedela ní, da ne zrě nánjo, temveč da misli na svojo revščíno, na stradajoče otročícje in na to, kako bi si opomogel. A plula je dalje in slednjič priplula z reko vred v široko morje. In gledala se je v morji, gledala nebó, odseva-

joče se v lahkih valčkih, zlato solnce in krasna mesta in visoke goré. Radosti jej je bilo srce. A veter je jel zapihávati nad morjem in šumél je po drevji, rastočem kraj vode. „Ne veselí se preveč!“ šoptal je. Nu zlatíca ní ga slušala, v eno mér se je radovala. Kar zabobní vihar. Vrhovi drevés se pripognejo, veje zastóčejo, morje se vznemíri, valovi se vzbúrkajo, vzvišavajo se in znižavajo. Vihar tuli, nebó se potemní, strašna plóha se vlije. Po ladijah frfotajo vesla, jadra pókajo, mornarji vzdihujejo in prosé Bogá rešitve. Razburjeni element hoče pokončati vse, kar se giblje in živi po morji. Zlatíco so valovi zagnali daleč na morje. Zdaj jej srce trepeče gróze in strahú; poginjajoča misli na svoj dom, na ozek jarek mej pogorjem.

Nebó se zjasní, morje se umíri, veter potihne. Na ladíjinem krovu leží zlatíca in pojéma. Kapitán hodi po vrhu ladije in se s temnim očesom ozíra na okoli. Zagleda zlatíco, pobere jo in pritisne na ustna. „Bodí mi zdrava, zala cvetíca! Ob pogorskem potoci si najbrž živela, rasla mirno in veselo. Narasla je voda in te odnesla. Bodí mi zdrava, vesel sem te in žalosten. Spominjam se svoje domovine, kjer sem veselo preživel mlada leta. Da me ní hrepenenje po sreči in bogastvu gnalo v ptujino, lahko bi zdaj živel tam v krogu svojih domačih in moje truplo bi počivalo na domačem pokopališči. Oj zadovoljnosti prava sreča! zakaj sem te zapustil, v zavičaji si ti za mene domá. Tebe cvetíca, prinesla je voda, a mene so prinesle slepe željí na prostrano morje. In boljše bi bilo za obá, ako bí zdaj bívata v tihotnem domačem pristanišči. Takó je govoril mož in iz mračnega očesa se mu je utrníla solza in kaníla na nesrečno zlatíco. A ta se je zganíla in — brez življenja je obtícala v pomorščakovih rokáh.

Jos. Gradččan.

Potres v Zagrebu.

Bilo je dné 9. novembra pretečenega leta, da je Zagreb, glavno mesto nam sosednje dežele Hrvatske, zadela grozovita nesreča. Ob pólu 8. uri zjutraj se je zemlja potresla takó silno, da je bil ves Zagreb v jednej sekundi v tacem prahú, da drug družega na ulici skoraj videl ní. Ako bi bil potres samo jedno sekundo še dalje trajal, bilo bi prelepo mesto Zagreb dandanes v razvalinah in na tisoče ljudi bi bilo pokopanih pod razvalinami. Koliko strahú so prebili ubogi Zagrebčani, tega popisati ni mogoče. A da bodete saj nekoliko pojma imeli o zagrebškem potresu, o katerem se je že mnogo pisalo in govorilo in ker vam sem tudi v 1. „Vrtčevem“ številu obljubil, da vam obširneje povem o tej grozovitej nesreči, naj vam torej priobčím list, ki ga sem prejel od svojega brata, ki mi živi v Zagrebu. List se glási ovako:

„Predragi brate!

Vrtorek dné 9. novembra zjutraj o pólu osmih mislil sem si, da ti nikoli več ne bodem pisal v svojem življenji. Vse, karkoli sem do sih dob čítal o mestih Lizboni, Pompejih in Herkulanu, mislil sem, da je pri teh popisih tudi mnogo domišljije (fantazije); ali omenjenega dné sem se prepričal, da ni tu